

Pályázati beszámoló

Pályázati azonosító: 105106/7697

Elképzelt múltak, nemzetközi csoportos kiállítás

Budapesti Történeti Múzeum – Budapest Galéria

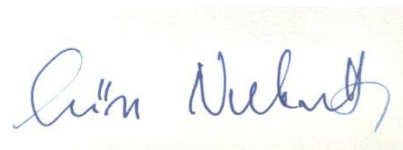
2019. október 22. - december 1.

Kiállító művészek: Bani Abidi, Adéla Babanová,
AncaBenera és Arnold Estefán, Ieva Epnere, Esterházy
Marcell, Geibl Kata, Mykola Ridnyi, Aykan Safoğlu,
Tehnica Schweiz. Kurátorok: Gadó Flóra, Erőss Nikolett

Tisztelt Kuratórium!

Mellékelve küldjük a BTM _ Budapest Galéria „Elképzelt múltak” munkacímű kiállításának szakmai beszámolóját és ezúton szeretnénk megköszönni a Kuratórium támogatását, amely a kiállítás létrejöttéhez meghatározó módon járult hozzá.

Budapest, 2020. január 28.

Erőss Nikolett
a kiállítás egyik kurátora

A BTM – Budapest Galériában 2019 őszén bemutatott kiállítás középpontjában a fikció állt, mint a megismerés, az igazság keresésének elsődleges eszköze. A Lajos utcai Budapest Galéria épületének két szintjén tíz kortárs művész munkái voltak láthatóak. A családtörténettől a szélesebb társadalmi és politikai kontextusok bemutatásán át a jövő elképzeléséig a művek a fikcióval mint a valóság megismerésének eszközével foglalkoztak.

A bemutatott anyag véglegessé válásával szükségessé vált a kiállítás címének újragondolása és megváltoztatása, a pályázatban is szereplő „**Elképzelt múltak**” ugyanis túlságosan is a történelem és a személyes múltak szerepét emelték ki, miközben a kiállítás legalább ilyen mértékben szólt a jelenről. Emiatt a kiállítás címét Joseph Heller azonos című regényének inspirációjára „**Képzeltétek el**”-re változtattuk.

A kortárs valóságot szemlélve gyakran idegenkedünk a fikciótól, az áltények, konspirációs elméletek térnyerése, kiemelt szerepük a nyilvános kommunikációban sokunkat távolságtartóvá tesz vele szemben. Az igazság megismerése, a valóság megtapasztalása újból felértékelődik, a tények pontos rekonstruálása mint egyfajta alternatív igazságszolgáltatási módszer számos művészeti praxisban meghatározó. Ezzel párhuzamosan, megannyi kortárs képzőművész éppen hogy megfordítja ezt a tendenciát, és a fikcióra mint lehetőségre tekint: a képzelet szülte történetekkel, szerkesztésmódokkal, tárgyakkal való munka cáfolatát adja annak, hogy a fikció szükségszerűen a kortársi valóság megkerülése volna.

A kiállítás, ebből kiindulva, olyan műalkotásokat mutatott be, amelyek a fikciót a valóság megismerésének eszközeként használják, amelyekben a kitaláció, a képzelet kötőanyagkénti használata, az emlékmozaikok másképp történő összeállítása, a tanúságtevő tárgyak és bizonyítékok újra- és megalkotása látható. Ezekben a munkákban a fikció nem csak a jövő elképzelésére vonatkozik, hanem a jelen és a múlt feltárására is. Olyan stratégiaként tűnik fel, amely kimozdít minket abból, hogy a múltat zárt rendszernek, a jelent pedig ennek szükségszerű következményeként értelmezzük: dinamikus változóként tekint rá, ahol a fikció használata a valóság újragondolásához vezet.

A családtörténetek hézagait kitöltő képzelet, a tudományos módszereket szabadon átíró kutatási módok, az uralkodó politikai gondolkodás és a történelem fősodrából kiszorított elképzelések és narratívák alkották a kiállításon bemutatott művek hátterét.

Áldokumentumok, fiktív bizonyítékok, emlékkollázsok, időutazó tárgyak jelennek meg e hátterek előtt, hogy fikcionalitásuk valós tapasztalattá alakuljon.

A kiállítást számos a kurátorok és a kiállító művészek által tartott nyitott és ingyenes tárlatvezetés kísérte. Emellett külön figyelmet fordítottunk a fiatal generáció megszólítására, külső helyszínen tartott órák keretében vendégünk volt a Magyar Képzőművészeti Egyetem, a MOME, a Metropolitan Egyetem és az ELTE több osztálya is.

To art is a reciprocal verb címmel 2019. november 29-én a Lumen kávézó előadójában a kiállítás egyik művésze, Aykan Safoglou tartott filmvetítéssel kísért előadást.

György Péter: A fiktív valóság / ÉS / 2019 október 31. /

<https://www.es.hu/cikk/2019-10-31/gyorgy-peter/a-fiktiv-valosag.html>

Sárai Vanda: Valótlan-e attól valami, hogy nem igaz?

<https://punkt.hu/2019/11/21/valotlan-e-valami-attol-hogy-nem-igaz/>

Geiger Róza: Sziszüphosz a legvalóságosabb

<https://apokrifonline.com/2019/11/21/sziszuphosz-a-legvalosagosabb/>

A kiállításon bemutatott művek:

Mykola Ridnyi

Talapzatok

2011

A Varsói Kortárs Művészeti Múzeum gyűjteményéből

Mykola Ridnyi

Emlékmű

2011, 8'08"

A művész jóvoltából

Mykola Ridnyi *Talapzatok* című munkája négy geometrikus absztrakt szobor, a 20. század konstruktivizmusának megidézői. A szobrok a Szovjetunió fennállása alatt emelt, a 2000-es évekre lebontott hősi emlékművek talapzatai alapján készültek, amelyek a szobordöntések és -eltávolítások után még jó ideig emléket állítottak az emlékműnek, illetve hiányának. Az autokráciák emelte emlékműveket a történelem fordulópontjain általában drámai gyorsasággal távolítják el, a talapzatok azonban sok esetben maradnak, s idővel olykor új hősokeket köszöntenek. Ridnyi a talapzatot az emlékmű elválaszthatatlan részének tartja, amely bizonyos mértékig a szobor hiányában is betölti funkcióját, fantomfájásként utalva az eltávolítottra. A szovjet hatalom hőseinek emelt harkovi emlékmű helyén ma a függetlenséget szimbolizáló angyal szobra áll. Az *Emlékmű* című videóban a monumentális szoborcsoport bontása – meglehetősen érdektelen, fáradt munkások végzik – és az új korszak kezdetének kijelölése látható: a munka hősei lekerültek a talapzatról, és az angyal is elnéz a fejük felett.

Adéla Babanová: Neptunusz

2018

A művész jóvoltából

38"

Adéla Babanová rövidfilmjének kiindulópontja egy konkrét esemény: 1964-ben a csehországi Fekete-tóban „titkos” náci dokumentumokra bukkantak. Évekkel később azonban kiderült, hogy a művelet a csehszlovák Kommunista Párt Neptunusz propagandaprogramjának része volt, ők helyezték a ládákat a folyó mélyére. Filmjében Babanová, hogy leleplezze, és kortárs olvasatot adjon neki, csavar egyet az „eredeti” fikción. Újraírt történetében a párt azt

próbálja mindenkivel elhitetni, hogy magát az ősellenséget, egy náci rejt a láda. A művész a hatvanas évek filmnyelvét idézve egy elszánt újságíró nyomába ered, aki megpróbálja lerántani a leplet a hidegháború időszakában megszülető, áldokumentumokkal manipuláló és egy kitalált ellenségképet a középpontba állító tervről. A mű egy olyan leleplezéstörténetet mesél el ironikusan, amelyről nem tudjuk, hogy valóban megtörtént-e és eltusolták, vagy valóban senki nem kérdőjelezte meg, ahogyan az újságíró, a propagandagépezet működését. A hazugságyár épp azzal igazolja saját működését, hogy mindenkire kiterjeszti és relativizálja a hazugságot. A művész kiindulópontjaként archív anyagok szolgáltak, a rekonstrukció különböző filmes műfajokat ötvöz.

Aykan Safoğlu

Ziyaret / Látogatás

2019, 12'30"

A művész jóvoltából

Aykan Safoğlu fragmentumszerű állóképekből, emlékmozaikokból felépülő filmje a fénykép és a síremlék által megőrzött, de csak az emlékezés aktív folyamata által kibontható idő lenyomata. A művész és barátja, Gülşen Aktaş – feminista gondolkodó, aktivista – közös sétája a temető kertben egy személyes és politikai kötődések alakította útvonalat követ, melynek mentén komplex, soktényezős identitások válnak láthatóvá. Az egykori Nyugat-Berlin területén található Szent Mátyas temető (Alter St.-Matthäus-Kirchhof), amellyel, hogy több ismert gondolkodó, művész, aktivista nyughelye – közülük számos bevándorló –, olyan történeteket rejt, amelyek nem épültek be a nagy narratívákba, de amelyek példaadók a kortársak vagy az utókor számára. Gülşen Aktaş napi sétái a temető kertben, a művész társaságában, egy választott családi album lapjait tárják fel, melyeken ismerősök és ismeretlenek követik egymást, érzékeny társadalomrajzzá alakítva az album egészét. A filmen – mintegy háttértörténetként – az analóg instant technikával készített (Polaroid) képek digitalizálása látható, a képkockák magukban, vagy egy-egy szekvencia elemeiként kerülnek az üveglapra, mintha a sérülékeny, az időnek kitétt képek nézegetésével egy időben készülne a megőrzés médiuma: a film.

Tehnica Schweiz

A közöny bálványja

2014

Szobrászok: Szalay Péter, Varga Tibor, Veres Balázs

Az előadás Kékesi Zoltán és a Tehnica Schweiz együttműködésében jött létre

Videó: 23'

A művészek jóvoltából

A Szépművészeti Múzeum reneszánsz gipszmásolat-gyűjteményének Michelangelo művei után készült darabjai az 1970-es évek vége óta láthatók az egykori kecskeméti zsinagógában, a Tudomány és Művészetek Házában. A német és olasz műhelyekben készült, 19. századi szobormásolatok megrendelésével a múzeum az egyetemes művészet nagyjait kívánta a helyi közönség elé állítani – az eredetiség elvárása akkor háttérbe szorult a kulturális integráció vágyához és a nevelési szempontokhoz képest. Az egy térben soha nem látható művek másolatai a kései leszármazottak kis univerzumát alkották a múzeumban, majd a köznevelést szolgáló intézményben. A Tehnica Schweiz művészdúó (László Gergely – Rákosi Péter) a fikció továbbírását, a másolat másolatát készítette el: a

márvány-gipsz szobor Mózes hungarocellmását. Az ekként „újrajátszott” szobor egy előadás keretében tárta fel a kecskeméti közönségnek saját történetét, a város, a helyi zsidóság, a zsinagóga, valamint Mózes, Michelangelo, Giorgio Vasari és Freud történeteinek metszetében. Az eredetiség burkát áttörő, az örök életű márványtól a soha le nem bomló hungarocellig alakuló szobor korok és világnézetek projekciós felülete, közkinccs.

Ieva Epnere

Majdnem ott voltam

2012

A művész jóvoltából

Ieva Epnere fotósorozatának fókuszában dédnagyanyja áll, akinek életéről a család nagyon hiányos tudással rendelkezett. Annyi bizonyos, hogy Vologdából származott, és 1920 körül telepedett le férjével Lettorszáiban, ahol orosz származása miatt később számos atrocitás érte. A művész mindössze másfél éves volt, amikor az asszony elhunyt, a családban pedig több évtizeden át titokként kezelték a tény, hogy öngyilkos lett. A *Majdnem ott voltam* sorozat darabjaiban a művész arra tesz kísérletet, hogy – egy utazási ösztöndíjnak köszönhetően – megpróbálja végigjárni azokat a helyszíneket, ahol dédnagyanyja megfordulhatott, mielőtt Lettorszáiba költözött. A hiányos családtörténet hézagainak kitöltésére Epnere a képzeletet hívja segítségül: a dokumentarista stílusban rögzített helyszínek egyfelől napjaink vidéki Oroszországának pillanatképeit adják, másfelől a topográfiai azonosság alapján kontinuitást is kijelölnek a múlttal. A saját emlékek híján képzeletére támaszkodó művész „oknyomozása”, melynek során megpróbálja sajátjává tenni dédanyja múltját, azonban sajnos félbeszakadt: lejárt vízumja miatt a művésznek haza kellett térnie, mielőtt még elérte volna Vologdát, dédanyja szülőföldjét. Így az itt látható fotók egy elképzelt narratívát hoznak létre, amelynek tájai akár azok is lehetnek, ahol az asszony egykor élt.

Esterházy Marcell

innen és túl

2019, 7'

A művész jóvoltából

Esterházy Marcell hosszan kamerázta édesapja, Esterházy Péter dolgozószobáját, úgy, ahogyan halála után maradt. A könyvhalmok, papírok, személyes tárgyak csöndjét kislánya, az író unokájának gügyögése írja felül: szavakat még nem formál, de beszéde érthető és folyamatos, kántálása siratóénekeket idéz. A nyelven innen és nyelven túli állapotok egymásra vetítése két egymást nem ismerő ember, a kilépő és a belépő találkozása.

Esterházy Marcell

2019

A művész jóvoltából

Esterházy Marcell tovább folytatja kutatását Fillér utcai lakásuk történetéről. A lakásba költözve, az ott talált, az előző lakó – Sebestyén János orgonaművész – által hátrahagyott, gazdátlaná vált, hétköznapi tárgyak között furcsa jelenségre lett figyelmes: bizonyos tárgyakból kettőt talált, két teljesen azonosat vagy nagyon hasonlót. A sort folytatva saját családi emléktárából, nagyapja hagyatékából egészítette ki a tárgyegyüttest, egyfajta korrajzot alkotva az egymásba font, másféleleképpen örökölt családtörténetekből.

Bani Abidi

Egy nem várt helyzet

2015, 6'52"

A művész jóvoltából

Bani Abidi rövidfilmjének kiindulópontja egy újságban talált fotó, amelyen számtalan fehér műanyag szék látható: egy díjátadón meg nem jelent közönség üres helyei. Pakisztánban, ahol a művész született, különös népszerűségnek örvendenek a különböző, örültebbnél örültebb Guinness-rekorddöntési kísérletek: Abidi *Egy nem várt helyzet* című munkájában épp ezt figurázza ki ironikus módon: egy nem létező – de akár még megvalósulható – rekorddöntési kísérletet ábrázol, a fotó történetét megpróbálva felfejteni. A diót fejjel feltörő férfi készülődése és „edzése” megidézi az állami tömegrendezvényekhez, sporteseményekhez köthető politikai propaganda atmoszféráját, az irreális teljesítménykényszert, hogy valamiben, legyen az akár teljesen értelmetlen dolog, de mi legyünk a legjobbak. Ugyanakkor a férfi katonán „diótörése” felidézi, hogy miként veszítjük el fokozatosan szabad cselekvési terünket, és szorulunk be kényszerek közé. Ezt tükrözik a talált fotó üres székei is: erre a rekorddöntési kísérletre már senki sem volt kíváncsi, sem a közönségcsalogatónak tervezett értékes, sem a suttymban sima kőre kicserélt ajándékok nem találnak gazdára.

Anca Benera – Arnold Estefán

A Dunától keletre, az Eufrátesztől nyugatra

2019

A művészek jóvoltából

Anca Benera és Arnold Estefán kézzel készített kárpitján két hely kapcsolódik össze: az egyik Szulejmán sah – az első török szultán, I. Oszmán nagyapja – 13. századi sírja, a másik pedig az egykori Ada Kaleh szigete. A közös bennük, hogy mindkettőt „áthelyezték” valamilyen modernizációs törekvés következtében: a sírt először a megáradt Aszad-tó miatt épülő Tabka vízerőmű létrehozása miatt mozdították el 1973-ban, majd 2015-ben a szíriai konfliktusok folytán is új helyszínre került. Ada Kaleh szigetét, ahol nagyrészt romániai törökök laktak, 1970-ben süllyesztették el a Vaskapu vízerőmű építése miatt. Az ott élők egy része Konstanzában keresett menedéket, ezért is került ide az Ada Kaleh-mecset híres imaszőnyege, hasonló, mint amellyel a hagyományoknak megfelelően Szulejmán sah sírját is beborították. Az egyedi készítésű szőttesen a kényszer hatására áthelyezett, illetve eltüntetett, a török társadalom számára szimbolikus helyszínek vízrajzi kutatások alapján rekonstruált koordinátái láthatók. A művészpáros munkájában a Duna és az Eufrátesz egymásba ér, összekapcsolódik egy képzeletbeli térképen, ahol az egykori színtereknek már csak víz alatti nyoma látható. Ám még a legújabb technológiák sem képesek a teljesen pontos rekonstrukcióra, és a művészek épp ezt az esetlegességet hangsúlyozzák.

Anca Benera – Arnold Estefán

Kimerült hegyek

2018

A művészek jóvoltából

Az 1960-as évek végétől a kísérleti célú nukleáris robbantásokat a földfelszín alá vezették: a felfoghatatlan erejű robbantások azóta is hegyek gyomrában, tengerfelszínek alatt zajlanak.

A robbantások okozta károk nyilvánossága korlátozott, a némi eufemizmussal „kimerült hegyekként” (Tired mountains) ismert jelenség csak egy közülük. Anca Benera és Arnold Estefán sorozata a kísérletek következtében roncsolódott kőzetek lajstroma: a tudományos publikációk kissé megsárgult lapjait idéző kollázsok a jelenre mint a jövő múltjára tekintenek. A művészek által „törmelékszférának” (Debrisphere) nevezett földkéreg az ember által hadászati céllal létrehozott mesterséges tájak, természeti beavatkozások terepe: a háborúk természetrajza. Számos munkájukban foglalkoznak ennek kvázitudományos leírásával, a sokunk számára rejtett összefüggések kutatásával, bemutatásával. A *Kimerült hegyek* a jelenben is zajló, föld alá süllyesztett háborúk lenyomatai.

Geibl Kata

Sziszüphosz

2018

A művész jóvoltából

Geibl Kata érdeklődésének középpontjában hosszú ideig a művészet és tudomány összetett viszonya állt, az a folyamat, amikor a fotográfia segítségével rögzíthetővé váltak a szabad szemmel nem, vagy csak nehezen látható/érthető tudományos folyamatok. *Sziszüphosz* című, első komplex sorozatában a tudományos képalkotás ismérveit kutatja: milyen gesztusok és beállítások szükségesek ahhoz, hogy egy kép tudományosnak látszék – erre közül különböző variációkat. Ahogy azonban a művésztől megtudhatjuk, szinte minden esetben manipulált beállításokról van szó, amelyek laborokban, műtermekben, egyetemeken játszódnak, ahol az eszközök hitelesítik a képeket, de sosem egy valódi kísérlet dokumentációi. Geibl Kata elképzelt tudományos szituációkat hoz létre, azt keresi, hogy miben is áll egy kép igazsága, miközben folyamatosan elbizonytalanítja a nézőt eldönthetetlen jeleneteivel.

Fotódokumentáció

(Juhász G. Tamás felvételei)

BUDAPEST GALÉRIA

VÁLÁSZTOTTMŰVEK FELFOGATOTTÉNYEK

Képzelmek el

2019.10.22. – 12.1.

A kortárs valóságot szemlélve gyakran idegenkedünk a fikciótól, az áltények, konspirációs elméletek térnyerése, kiemelt szerepük a nyilvános kommunikációban sokunkat távolságtartóvá tesz vele szemben. Az igazság megismerése, a valóság megtapasztalása újból felértékelődik, a tények pontos rekonstruálása mint egyfajta alternatív igazságszolgáltatási módszer számos művészeti praxisban meghatározó. Ezzel párhuzamosan, megannyi kortárs képzőművész éppen hogy megfordítja ezt a tendenciát, és a fikcióra mint lehetőségre tekint: a képzelet szülte történetekkel, szerkesztésmódokkal, tárgyakkal folytatott munka cáfolatát adja annak, hogy a fikció szükségszerűen a kortársi valóság megkerülése volna.

A kiállítás, ebből kiindulva, olyan műalkotásokat mutat be, amelyek a fikciót a valóság megismerésének eszközeként használják, amelyekben a kitaláció, a képzelet kötőanyagkénti használata, az emlékmozzaikok másképp történő összeállítása, a tanúságtévő tárgyak és bizonyítékok újra- és megalkotása látható. Ezekben a munkákban a fikció nemcsak a jövő elképzelésére vonatkozik, hanem a jelen és a múlt feltárására is. Olyan stratégiaként tűnik fel, amely kimozdít bennünket abból, hogy a múltat zárt rendszernek, a jelent pedig mint ennek szükségszerű következményét értelmezzük: dinamikus változóként tekint rá, ahol a fikció használata a valóság újragondolásához vezet.

A családtörténetek hézagait kitöltő képzelet, a tudományos módszereket szabadon átíró kutatási módok, az uralkodó politikai gondolkodás és a történelem fősodrából kiszorított elképzelések és narratívák alkotják a kiállításon bemutatott művek hátterét. Áldokumentumok, fiktív bizonyítékok, emlékkollázsok, időutazó tárgyak jelennek meg e hátterek előtt, hogy fikcionalitásuk valós tapasztalattá alakuljon.

(A kiállítás címe Joseph Heller azonos című regényének inspirációjára született).

KIÁLLÍTÓ MŰVÉSZEK:

Bani Abidi,
Adéla Babanová,
Anca Benera és Arnold Estefán,
Ieva Epnere,
Esterházy Marcell,
Geibl Kata,
Mykola Ridnyi,
Aykan Safoğlu,
Tehnica Schweiz

KURÁTOROK:
Eröss Nikolett, Gadó Flóra

Nyitva tartás: kedd - vasárnap: 10:00-18:00

Kiadó: Népessy Noémi, főigazgató,
Budapesti Történelmi Múzeum

 BUDAPEST

**BUDAPESTI
TÖRTÉNELMI
MÚZEUM**

 budapesti galéria
budapest gallery

 Institutul Cultural Român
Román Kulturális Intézet
Romanian Cultural Institute

